

Bezpieczeństwo religijne w wielkich i średnich aglomeracjach

Abstract. *Religious safety in large and medium agglomerations.* The author, being a lecturer at the Faculty of Law and Administration at the University of Warmia-Mazury, suggests introducing a new category called “religious safety” in research concerning safety. He justifies that the term “religious safety”, rather than “professions of faith safety”, has better connotations in the Polish language.

In the article, he reasons that the existence and activities of churches and religious communities are conditioned by abiding by the law on freedom of religion. Therefore, these communities should have interest in continual monitoring of rights which lay at the foundations of their unfettered activities, as well as in defending their rights when those are violated. The author shows the necessity of political powers discerning issues regarding “the contribution of cultures and religions (...)if the social community is to be built up in a spirit of respect for the common good (Benedict XVI, Encyclical Letter *Caritas in veritate*).

The author also describes a few initiatives of the Catholic Church which serve the dialog and co-operation between Churches and Christian Communities, as well as between religions.

He states that such a dialog and co-operation condition the religious safety of cities.

1) Dr Zbigniew Kępa, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.

Bezpieczeństwo w wielkich i średnich aglomeracjach możemy rozważać w płaszczyznach: energetycznej, sanitarnej, w ruchu drogowym i wielu innych. Wydaje się, że wśród tych wielu kategorii winna znaleźć się jeszcze jedna, pomijana w analizach naukowych, a mianowicie kategoria bezpieczeństwa religijnego. Współczesne konflikty w krajach byłej Jugosławii, na Bliskim Wschodzie, w niektórych krajach Afryki i Azji w skomplikowanych splotach różnych przyczyn mają także przyczyny religijne. Społeczeństwo europejskie staje się coraz bardziej wielokulturowe i wieloreligijne. Stąd też w nieodległej przyszłości mogą pojawiać się napięcia czy nawet konflikty na tym tle. Sprawą aktualną staje się więc bezpieczeństwo aglomeracji w zakresie spraw wyznaniowych.

W artykule zajmę się problemem: W jaki sposób i w jakich obszarach Kościół katolicki, kościoły i wspólnoty chrześcijańskie mogą przyczynić się do bezpieczeństwa religijnego aglomeracji. Wcześniej jednak proponuję wprowadzenie nowej kategorii z zakresu bezpieczeństwa, a mianowicie kategorię „bezpieczeństwa religijnego”.

1. Nowa kategoria „bezpieczeństwo religijne” jako propozycja metodologiczna

a) Bezpieczeństwo religijne w ramach nauki o bezpieczeństwie

Temat referatu może wywoływać kontrowersje. Podstawowy zarzut, jaki może się pojawić, to ten: czy uprawnione, z punktu widzenia metodyki naukowej, jest określenie „bezpieczeństwo religijne” i co ono oznacza. Należy przyznać, że taka kategoria, jak „bezpieczeństwo religijne” nie występuje w literaturze przedmiotu, jakim są studia o bezpieczeństwie. Na próżno szukać frazy „bezpieczeństwo religijne” w popularnych wyszukiwarkach internetowych, jak choćby *Google.pl*. Jeżeli do tej pory nie istnieje, to nie oznacza, że nie może taka kategoria zostać wyodrębniona. Postęp nauki polega m.in. na powstaniu nowych pojęć, kategorii i na uszczegółowianiu przedmiotu badań. Przykładem tego jest choćby medycyna, w ramach której powstał szereg dyscyplin naukowych zajmujących się różnymi aspektami funkcjonowania ludzkiego organizmu. Także w miarę rozwoju wiedzy o bezpieczeństwie, jak sądzę, zostaną wyodrębnione jeszcze inne, aniżeli przyjęte do tej pory, kategorie. Jestem zdania, że mimo różnych postaw i opinii dotyczących religii kategoria „bezpieczeństwo religijne” może mieć szansę zaistnienia. Konieczne są jednak pewne uściślenia terminologiczne.

Jak należy rozumieć bezpieczeństwo religijne w ramach nauki o bezpieczeństwie? Nie chodzi o indywidualne, czy też zbiorowe (wspólnotowe) poczucie bezpieczeństwa, jakie daje (czy też może dać) religia.

W tym bowiem znaczeniu religia spostrzegana jest jako warunek natury psychologicznej (duchowej) zapewniający komfort psychiczny, poczucie sensu istnienia, pełnię życia.

Bezpieczeństwo religijne możemy opisać jako stan, sytuację, w której zagwarantowana jest wolność religijna i ona rzeczywiście, a nie tylko formalnie, w formie ustaw, rozporządzeń i innych aktów prawnych, istnieje. Dowodem tej wolności jest istnienie wspólnot religijnych posiadających właściwe sobie struktury; znakiem tej wolności są akty kultu religijnego oraz prowadzone przez te wspólnoty dzieła charytatywne i społeczne. Osoby wierzące mogą bez przeszkód funkcjonować w życiu społecznym, politycznym, kulturalnym, słowem w całej przestrzeni bogatych relacji międzyludzkich.

Bezpieczeństwo religijne to także życzliwy dialog międzywyznaniowy i międzyreligijny w duchu braterstwa i pokoju, a także dialog ludzi wierzących z niewierzącymi.

Powyższa definicja jest zaledwie intuicyjnym uchwyceniem problemu i wymagać będzie precyzji terminologicznej, a także pogłębionej analizy.

b) „Bezpieczeństwo religijne” czy też „bezpieczeństwo wyznaniowe”?

Czy nie lepiej zamiast o „bezpieczeństwie religijnym” mówić o „bezpieczeństwie wyznaniowym”?

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r. zawiera zapis dotyczący wolności religii:

- „Każda osoba ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii. Prawo to obejmuje wolność zmiany swojej religii lub przekonań, indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, poprzez nauczanie, praktyki religijne, sprawowanie kultu i rytuałów”².

- Europejska Konwencja Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. posiada zapis o prawie do wolności wyznania: „... każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania”.

- Kazimierz Warchałowski we wspomnianej książce pt. „Prawo wyznaniowe” wyjaśnia, że polski prawodawca słowo „religion” występujące w tekście oryginału wspomnianej wyżej Europejskiej Konwencji tłumaczy jako „wyznanie”. Argumentuje, że z punktu widzenia religioznawstwa „religia” i „wyznanie” są to różne pojęcia. Wyznanie oznacza bowiem wspólnotę osób wyodrębniających się z danej religii. Z prawnego punktu widzenia termin „wyznanie” jest, tłumaczy K. Warchałowski, pojęciem pozytywistycznym, w przeciwieństwie do pojęcia „religia”, które zaczerpnięte z międzynarodowo-

2) Art. 18. Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Tekst wg K. Warchałowski, *Prawo wyznaniowe. Wybór źródeł (wg stanu na 1.06.2000 r.)*, Wydawnictwo Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2000 s. 30.

wego prawa człowieka wyraża i afirmuje prawo naturalne³.

W Ustawie o gwarancjach wolności sumienia i wyznania z 17 maja 1989 r. w preambule zamiennie stosuje się termin „wolność religii” i „wolność sumienia i wyznania”: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej:

- wykonując postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej o wolności sumienia i wyznania,

- nawiązując do godnej trwałego szacunku i kontynuacji tradycji tolerancji i wolności religijnej oraz potwierdzającej ją współpracy Polaków różnych wyznań i światopoglądów w rozwoju i pomyślności Ojczyzny...”⁴.

Jednakże w tekście ustawy prawodawca przyjmuje konsekwentnie termin „wolność sumienia i wyznania”.

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. w artykule 53 jest natomiast mowa o wolności religii⁵.

Terminy: „wolność religii” i „wolność wyznania” bywają niekiedy stosowane zamiennie. Znamienne jest to, że jednak w Konstytucji RP postuluje się terminem: „wolność religii”.

Wydaje się, że termin „bezpieczeństwo religijne” jest lepszym terminem niż „bezpieczeństwo wyznaniowe”.

2. Wspólna troska, by miasto było przestrzenią wolności religijnej

Bezpieczeństwo religijne w podstawowym rozumieniu oznacza możliwość realizacji w woli i bez jakiegokolwiek przymusu, przez jednostkę i kościoły, a także inne wspólnoty religijne⁶, swobodnej działalności w ramach prawa do wolności myśli, sumienia i religii⁷. W realizacji tego prawa nie dyskryminuje się jednostki ani wspólnot religijnych, nie stawia się przeszkód administracyjnych, nie stosuje się szykan.

Praktycznym sprawdzianem realizacji prawa do wolności religijnej są istniejące w aglomeracjach struktury kościelne struktury administracyjne wspólnot religijnych czy też stowarzyszeń o charakterze religijnym i filozoficznym.

Każda aglomeracja ma za sobą dłuższą czy krótszą historię powstania.

3) K. Warchałowski, *Prawo do wolności myśli sumienia i religii w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 2004, s. 49.

4) Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, Dz.U. 2000 r., Nr 26, poz. 319; cyt., za: K. Warchałowski, *Prawo wyznaniowe...*, dz. cyt., 79.

5) Art. 53. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.: „Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii” (p.1) „Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej (p. 2).

6) Przysługuje także stowarzyszeniom o charakterze religijnym i filozoficznym.

7) Patrz m.in.: art. 18 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (PDPC), art. 9 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPCiPW), art. 53 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W jej dzieje wpisała się także działalność kościołów i wspólnot religijnych, duchownych i osób świeckich kierujących się motywacją religijną. Po wiekach naznaczonych elementem sacrum pozostały zabytki architektury, dzieła kultury religijnej. Jeżeli były czasy niesprzyjające wolności religijnej, one także pozostawiły po sobie materialne i duchowe relikty.

Istnienie w przeszłości przejawów życia religijnego mieszkańców danego miasta nie oznacza automatycznie przeniesienia dziedzictwa wiary na współczesne pokolenie. Każdy bowiem człowiek, każde pokolenie musi na nowo podejmować decyzje dotyczące spraw fundamentalnych, do których należą m.in.: sprawy dotyczące istnienia Boga, wiary w Niego i zagadnień moralnych. Na ten temat pisał Benedykt XVI w encyklice „*Spe salvi*”:

„Przede wszystkim musimy stwierdzić, że postęp sumaryczny jest możliwy tylko w zakresie materialnym. Tu, w coraz lepszym poznaniu struktur materii i w pojawiających się w związku z tym coraz bardziej doskonałych wynalazków, jawi się oczywiście ciągłość postępu mającego na celu coraz większe panowanie nad naturą. Natomiast w sferze świadomości etycznej nie ma podobnej możliwości sumowania, z prostego powodu, że wolność człowieka jest wciąż nowa i wciąż na nowo musi decydować. Nie są one nigdy po prostu podejmowane za nas przez innych – w takim bowiem przypadku nie byłibyśmy już wolni. Wolność zakłada, że przy podejmowaniu fundamentalnych decyzji każdy człowiek, każde pokolenie jest nowym początkiem. Oczywiście, nowe pokolenia muszą budować na wiedzy i doświadczeniu tych, które je poprzedzały, jak też mogą czerpać ze skarbcza moralnego całej ludzkości. Ale mogą to też odrzucić, ponieważ nie musi to być tak samo ewidentne dla nich, jak odkrycia materialne. Skarbiec moralny ludzkości nie jest obecny w taki sposób, w jaki obecne są narzędzia, których się używa; istnieje on jako zaproszenie do wolności i jako jej możliwość...”⁸.

Przeszłość religijna miasta może pomagać w dokonywaniu indywidualnych wyborów religijnych. Przeszłość bowiem oddziałuje na klimat religijny. Parafie i inne wspólnoty religijne muszą przez długi czas zdobywać sobie uznanie społeczne, zaś duchowni autorytet osobisty. Żywe wspólnoty będą przyciągać do siebie tych, którzy w religii upatrywać będą szansy wewnętrznego rozwoju. Wspólnoty religijne skostniałe, zamykające się w kręgu własnych spraw nie będą atrakcyjne, w sensie możliwości duchowego rozwoju dla ludzi młodych oraz dla tych, którzy przybędą do aglomeracji w poszukiwaniu pracy bądź wiedzy.

Indywidualne i wspólnotowe decyzje dotyczące spraw wiary i niewiary, o których wspominał papież Benedykt XVI muszą się dokonywać w atmosferze wolności religijnej. Z pewnością decydujące znaczenie nabiera prawnie zagwarantowana wolność religijna w Unii Europejskiej, w po-

8) Benedykt XVI, *Spe salvi*, n. 24. Polski przekład encykliki znajduje się na portalu Stolicy Apostolskiej pod linkiem: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/encyclicals/documents/hf_ben-xvi_enc_20071130_spe-salvi_pl.html (dostęp 07.11.2010).

szczególnych krajach członkowskich, jednakże praktyczna realizacja tego prawa dokonuje się i dokonywać się będzie przede wszystkim w aglomeracjach (jak też i w strukturach powiatu czy gminy).

Istnienie i działalność kościołów i wspólnot religijnych uwarunkowana jest przestrzeganiem prawa wolności religijnej. Dlatego też te wspólnoty będą (winny być) zainteresowane ciągłym monitoringiem praw, które leżą u podstaw ich nieskrępowanej działalności, a także obroną należnych im praw, w przypadku ich naruszeń.

Z natury swej działalności wspólnoty religijne zakorzenione w dziejach miasta winny być forum rozeznawania rzeczywistych inspiracji powstających nowych ruchów czy sekt religijnych. Niektóre z nich mają jedynie pozór wspólnot religijnych i stanowią zagrożenie dla życia rodzinnego, społecznego czy moralnego. Działają dzięki temu, że prawo zapewnia im wolność religijną. Natomiast same kwestionują korzystanie z tego prawa przez tych, którzy nie podzielają ich przekonań religijnych czy filozoficznych.

W krajach Unii Europejskiej takich, jak Francja, Włochy, Niemcy i Anglia zmienia się w niektórych dzielnicach miastach proporcja pomiędzy ludnością chrześcijańską a ludnością muzułmańską, na korzyść tej ostatniej⁹. Przyczynami tego stanu rzeczy jest większy przyrost naturalny w rodzinach muzułmańskich oraz migracje z krajów islamskich. Ludność muzułmańska niechętnie się asymiluje, zamyka się w kręgu własnej kultury i religii. Korzystają z praw, jakie daje im zachodnia demokracja. Czy jednak w przypadku zdobycia przez muzułmanów większości w gremiach decydujących o życiu społecznym miasta będą oni respektować prawa wyznawców innych religii? Czy reguły demokratyczne, gdy o sprawach miasta decydować będzie większość muzułmańska, nie przyczynią się do nietolerancji religijnej? Czy w takim przypadku prawo zagwarantuje wolność religijną? Czy jest to realne niebezpieczeństwo, czy też mit płynący z uproszczonego spostrzegania religii i kultury islamu?

Ważnym głosem w dyskusji w sprawie wolności religijnej i konieczności rozeznawania rzeczywistych intencji wspólnot religijnych, który należy wziąć pod uwagę jest nauczanie Benedykta XVI zawarte w encyklice „Caritas in veritate”:

„Wolność religijna nie oznacza obojętności religijnej i nie sprawia, że wszystkie religie są równe. Zwłaszcza dla sprawujących władzę polityczną okazuje się konieczne rozeznanie odnośnie wkładu kultur i religii w budowanie wspólnoty społecznej w poszanowanie dobra wspólnego. Rozeznanie to powinno się kierować kryterium miłości i prawdy. Ponie-

9) Według raportu: “Mapping Global Muslim Population: A Report on the Size and Distribution of the World’s Muslim Population” opublikowanego przez Pew Research Center’s Forum on Religion and Public Life 6n z października 2009 r. w Waszyngtonie najwięcej muzułmanów żyje w Albanii (80%), w Bośni i Hercegowinie (ok. 40%), w Macedonii (ok. 33%) i w Bułgarii (ok. 12,2 %). W Niemczech ludność muzułmańską szacuje się na ok. 3,5 mln, w Wielkiej Brytanii – 1, 6 mln, zaś w krajach Beneluksu na ok. 1 mln. Dane za <http://www.twojaeuropa.pl/971/muzulmanie-w-europie-najnowsze-badania> (dostęp 07.11.2010).

waż w grę wchodzi rozwój osób i narodów, będzie ono miało na względzie możliwość emancypacji i włączenia w perspektywie wspólnoty ludzkiej naprawdę uniwersalnej. «Cały człowiek i wszyscy ludzie» to kryterium dla oceniania również kultur i religii. Chrześcijaństwo, religia «Boga o ludzkim obliczu» zawiera w sobie podobne kryterium» (n. 55)¹⁰.

Kryterium pozwalającym dokonać wartościowania religii, na które wskazuje Benedykt XVI, jest wkład w budowanie wspólnoty społecznej w poszanowaniu dobra wspólnego. Wyznawcy jakiegokolwiek religii nie mogą tworzyć zamkniętego getta. Zamknięcie się hermetyczne w kręgu własnych idei religijnych, brak relacji z otoczeniem, zerwanie więzi rodzinnych i społecznych – to cechy, które mogą wskazywać na istnienie destrukcyjnej sekty. Takie wspólnoty godzą w dobro wspólne nie mogą mieć społecznej akceptacji i winny być marginalizowane.

Wartym podkreślenia jest wskazanie przez papieża konieczności rozeznania przez władzę polityczną zagadnień związanych z wkładem „kultur i religii w budowanie wspólnoty społecznej w poszanowaniu dobra wspólnego”.

Czy owo rozeznanie nie powinno skutkować jakością i różnorodnością relacji pomiędzy władzami aglomeracji a parafiami, gminami czy innymi wspólnotami religijnymi?

W interesie władz miejskich winno być wspieranie takich przedsięwzięć kulturalnych, społecznych, charytatywnych i innych kościołów i wspólnot religijnych, które to przedsięwzięcia adresowane są do szerokiego kręgu mieszkańców aglomeracji.

3. Dialog religijny warunkiem bezpieczeństwa religijnego aglomeracji

Jednym z ważniejszych, warunkujących bezpieczeństwo religijne miasta, jest dialog i współpraca kościołów i wspólnot kościelnych. Ze strony Kościoła katolickiego działalność na rzecz jedności i ekumenizmu jest obecnie jednym z priorytetów.

Zagadnieniem dialogu i współpracy Kościoła katolickiego z kościołami i wspólnotami chrześcijańskimi, a także z islamem i judaizmem zajmował się Synod Biskupów poświęcony Europie w 1991 i w 1999 r.¹¹. Podsumowanie prac synodalnych stanowi *Adhortacja apostolska Jana Pawła II Ecclesia in Europa*, która ukazała się w 2003 r. Papież wezwał chrześcijan do wysiłków na rzecz jedności oraz do współpracy ekumenicznej. Ważną rolę w tym procesie przyznał Radzie Konferencji Episkopatów Europy oraz Komisji Episkopatów Wspólnoty Europejskiej.

10) Benedykt XVI, Encyklika *Caritas in veritate* (O integralnym rozwoju ludzkim w miłości i prawdzie), Warszawa 2009, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Katolicka Agencja Informacyjna, n. 55.

11) C. Drażek, *Nadzieja dla Europy*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TH/THW/synod_bp_euro-py2_1999.html (dostęp 07.11.2010).

„Europa, która przekształca się w «unię», pobudza również *chrześcijan do jedności*, aby byli prawdziwymi świadkami nadziei. W tych ramach trzeba kontynuować i rozwijać ową *wymianę darów*, która w ostatnim dziesięcioleciu przybrała znaczące formy wyrazu. Urzeczywistniana między wspólnotami o różnej historii i tradycjach, prowadzi do zadzierzgnięcia bardziej trwałych więzów między Kościołami w różnych krajach i do ich wzajemnego ubogacania się poprzez spotkania, konfrontację i wzajemną pomoc. Szczególnie docenić należy wkład tradycji kulturowej i duchowej, jaki wnoszą Katolickie Kościoły Wschodnie.

Ważną rolę w umacnianiu tej jedności odegrać mogą *kontynentalne organy kościelnej komunii*, które oczekują dalszego poparcia. Wśród nich znaczące miejsce trzeba przyznać *Radzie Konferencji Episkopatów Europy*, która ma za zadanie w skali całego kontynentu «zatroszczyć się o coraz pełniejszą komunie między diecezjami i krajowymi Konferencjami Episkopatów, rozwijać współpracę ekumeniczną między chrześcijanami, usunąć przeszkody, które zagrażają pokojowemu istnieniu i rozwojowi narodów, umocnić afektywną i efektywną jedność oraz *communio hierarchii*». Należy też wyrazić uznanie *Komisji Episkopatów Wspólnoty Europejskiej* za jej służbę. Śledząc proces umacniania i rozszerzania Unii Europejskiej, ułatwia ona wymianę informacji i koordynuje inicjatywy duszpasterskie należących do niej Kościołów europejskich.”¹²

W XX wieku powstało kilka inicjatyw mających na celu wzajemne poznanie się różnych wspólnot religijnych, wspólną modlitwę i podejmowanie działań charytatywnych. Do takich inicjatyw należą m.in.: Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan, Dzień Islamu, Dzień Judaizmu, a także Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom i Wielkanocne Dzieło Caritas.

a) Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan

Idea modlitw o jedność chrześcijan oraz spotkań międzywyznaniowych rozwijała się od XIX wieku w kościołach chrześcijańskich, przybierając różne formy¹³. Od 1958 r. Kongregacja do Spraw Jedności Chrześcijan oraz Komisja „Wiara i Ustrój” Światowej Rady Kościołów zaczęły wspólnie przygotowywać materiały na Tydzień Modlitw. Od 1966 r. katolicki Sekretariat do Spraw Promowania Jedności Chrześcijan (obecna Papieaska Rada Popierania Jedności Chrześcijan) i Komisja „Wiara i Ustrój” Światowej Rady Kościołów wspólnie opracowują hasła na kolejne Tygodnie Modlitw, który trwają od 18. do 25 stycznia każdego roku.

12) Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Europa*, n. 118. Tekst dostępny jest w wersji internetowej pod linkiem: http://www.pustyniawmiescie.pl/dk,30,6,ecclesia_in_europa.html (dostęp 07.11.2010).

13) A. Buniewicz, *Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan*, http://wiadomosci.polska.pl/spoleczenstwo/article,Tydzien_Modlitw_o_Jednosc_Chrzescijan,id,208856.htm (dostęp 07.11.2010).

Celem wspomnianej inicjatywy jest przezwyciężenie różnic, które doprowadziły do podziału chrześcijaństwa. Wierni różnych kościołów¹⁴ gromadzą się na wspólnych nabożeństwach ekumenicznych, organizowane są sesje naukowe (m.in. przez Instytut Ekumeniczny KUL im. Jana Pawła II) i spotkania dyskusyjne.

b) Dzień Islamu

Dzień Islamu w Polsce obchodzony jest od 2001 r.¹⁵ Został on ustanowiony decyzją Konferencji Episkopatu Polski jako „dzień modlitw poświęcony islamowi”. Obchodzony jest 26 stycznia, po zakończeniu Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan. Organizuje go Komitet ds. Dialogu z Religiami Niechrześcijańskimi, który wchodzi w skład Rady ds. Dialogu Międzyreligijnego Konferencji Episkopatu Polski i zajmuje się przede wszystkim dialogiem z islamem. Przewodniczący Komitetu uczestniczy w pracach Rady Wspólnej Katolików i Muzułmanów - jest to jedyna taka organizacja na świecie. Centralne obchody odbywają się zawsze w Warszawie i biorą w nich udział przedstawiciele ambasad państw muzułmańskich. Poza Warszawą Dzień Islamu organizowany jest m.in. w Krakowie, Lublinie, Poznaniu i Pieniężnie.

W 2010 r. polscy muzułmanie wyszli z inicjatywą zorganizowania w meczetach Dnia Chrześcijaństwa¹⁶.

c) Dzień Judaizmu

Dzień Judaizmu w Kościele katolickim w Polsce został ustanowiony przez Episkopat polski w 1997 r.¹⁷ Obchodzony jest corocznie w dniu 17 stycznia, tj. w przededniu rozpoczęcia Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan.

Celem tej inicjatywy jest rozwój dialogu chrześcijańsko - żydowskiego, modlitwa i refleksja nad związkami obu religii, a także poznanie kultury i tradycji żydowskiej¹⁸.

Diecezje, na terenie których znajdują się wspólnoty żydowskie, organizują nabożeństwa Słowa Bożego, medytacje biblijne, spotkania mo-

14) W Polsce w Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan udział biorą następujące kościoły i wspólnoty kościelne: Kościół Rzymskokatolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Cerkiew Greckokatolicka, Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP, Kościół Polskokatolicki w RP, Kościół Starokatolicki Mariawitów w RP, Kościół Chrześcijan Baptystów w RP.

15) A. Skowron-Nalborczyk, *Dialog chrześcijańsko-muzułmański w Polsce*, <http://www.opoka.org.pl/biblioteka/I/IR/pk200904-islamdialog.html> (dostęp 07.11.2010r.).

16) Zob.: *Będzie Dzień Chrześcijaństwa w polskich meczetach*, <http://ekai.pl/wydarzenia/x25320/bedzie-dzien-chrzcijanstwa-w-polskich-meczetach> (dostęp 07.11.2010).

17) Dzień Judaizmu obchodzony jest także przez inne Kościoły lokalne, np. we Włoszech i Austrii.

18) Dzień Judaizmu w Kościele Katolickim (Wrocław, 22-22 stycznia 2011r.), <http://www.dzienjudaizmu.pl/o-dniu.html> (dostęp 07.11.2010r.).

dlitewne czy spotkania z przedstawicielami gmin żydowskich. W programach tego dnia znajdują się także okolicznościowe koncerty muzyki, sesje popularnonaukowe czy zwiedzanie synagog.

d) Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom i Wielkanocne Dzieło Caritas

Organizacje charytatywne *Caritas*¹⁹ Kościoła katolickiego, *Diakonia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP*²⁰, prawosławna *Eleos*²¹ oraz *Diakonia Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w RP*²² wspólnie organizują w ciągu roku dwa przedsięwzięcia charytatywne przed Bożym Narodzeniem oraz przed Wielkanocą. Pierwsze z nich ukierunkowane jest na pomoc dzieciom, drugie zaś na pomoc najuboższym rodzinom.

Wspomniane wyżej inicjatywy mogą stać się platformą dialogu i współpracy pomiędzy wspólnotami religijnymi w aglomeracjach. Dialog zaś i współpraca warunkuje bezpieczeństwo religijne miast.

Podsumowanie

Kategoria „bezpieczeństwa religijnego” wydaje się być propozycją metodologiczną, która może zogniskować badania dotyczące relacji zachodzących pomiędzy zagadnieniami wyznaniowymi a bezpieczeństwem wewnętrznym i zewnętrznym.

Miasto winno być przestrzenią wolności religijnej. Jej mieszkańiec ma posiadać możliwość realizacji prawa do wolności religijnej. Na włodarzach miasta ciąży obowiązek rozeznawania zagadnień związanych z wkładem „kultur i religii w budowanie wspólnoty społecznej w poszanowanie dobra wspólnego” i wspieranie tych inicjatyw, które służą dobru społecznemu.

Bezpieczeństwu religijnemu służą różnorodne formy kontaktów międzykościelnych i międzyreligijnych. Należą o nich m.in. Dni Modlitwy o Jedność Chrześcijan, Dzień Islamu, Dzień Judaizmu oraz międzykościelne inicjatywy charytatywne takie, jak: Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom i Wielkanocne Dzieło Caritas.

19) Caritas posiada swoją stronę internetową: <http://www.caritas.pl> (dostęp 07.11.2010).

20) Diakonia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP zwana też Diakonią Polską posiada stronę internetową: <http://www.diakonia.org.pl> (dostęp 07.11.2010).

21) Z funkcjonowaniem prawosławnej *Eleos* można zapoznać się na przykładzie Prawosławnego Ośrodka Miłosierdzia Diecezji Białostocko-Gdańskiej posiadającego portal internetowy: <http://www.eleos.pl> (dostęp 07.11.2010).

22) Diakonia Kościoła Ewangelicko Reformowanego posiada swój portal internetowy: <http://www.diakonia.net.pl> (dostęp 07.11.2010).